

DOI: [10.32702/2307-2156-2020.1.1](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.1.1)

УДК 354: 316.776

В. М. Мороз,

*д. держ. упр., професор, професор кафедри педагогіки та психології управління соціальними системами ім.акад. І.А.Зязюна, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
ORCID: 0000-0003-0796-5035*

ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: ЗМІСТ, ПРИНЦИПИ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ

V. Moroz

Doctor of Sciences in Public Administration, Full Professor, Professor of Department of pedagogy and psychology of social systems management, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute»

INFORMATION RESOURCE AS AN OBJECT OF PUBLIC ADMINISTRATION: CONTENT, PRINCIPLES AND CHARACTERISTICS OF THE SYSTEM

За результатами аналізу існуючих у межах вітчизняної наукової думки тлумачень категорії «інформаційний ресурс» було з'ясовано наявність принципових розбіжностей серед вчених щодо змісту відповідної категорії. Така розбіжність може бути пояснена як мінливістю змісту об'єкту наукового дослідження так і фокусом уваги вчених щодо його безпосереднього розгляду. Розбіжність думок вчених обумовила необхідність систематизації їх поглядів та визначення концептуального змісту дефініції інформаційного ресурсу за кожним з існуючих напрямів. Опрацьовані за результатами аналізу узагальнення дозволили сформулювати авторський погляд щодо категоріального змісту інформаційного ресурсу та конкретизувати його систему. В статті визначено об'єкти державно-управлінського впливу на систему інформаційних ресурсів, а також розглянуто її основні підсистеми. В статті з'ясовано основні характеристики інформаційного ресурсу та розглянуто особливості їх прояву на рівні прийняття державно-управлінських рішень.

The gradual informalization of the citizens ' life space and the procedures for the providing of administrative services by the state, as well as the need of digitize the available information resources, provides for clarifying the content of the categorical apparatus supposed to be used and specifying the objects of public administration of information resources development. In order to solve this problem, the author of the publication has analyzed the definitions of the content of the category "information resources" existing within the framework national scientific thought. For each of the chosen for analysis interpretations, the corresponding generalization of their content was processed. The step as for highlighting the quintessence of the content of the definition of the "information resources" allowed to formulate the author's definition of the corresponding category. A system unity of settled within a certain carrier (storage, location, etc.) information (knowledge) with the environment of its formation, accumulation and development, as well as the

ways and technologies of its storage, usage and transfer, should be understood as information resource. The system of the information resource also includes organizational structures for its maintenance (personnel) and protection mechanisms from its incorrect access. The information resource as a rule belongs to the concrete subject, which has the value for users (consumer cost) and is not expired on the volume. In addition, the article clarified the main characteristics of the system of information resources and identified those of its elements (subsystems), influence of which from the side of subjects of public administration is able to provide a predictable in its content and desired in the direction of reflection of objects of public administration. The objects of state and administrative influence on the information resource include: the mode (order) of formation, use and accumulation of information within a certain resource; rules and regulations for the formation of an information resource and the provision of access to it; information and telecommunications infrastructure; technologies of formation, storage, administration and protection of information; physical location of the information resource, as well as the media itself; environment of formation, storage and dissemination of information.

Ключові слова: інформаційний ресурс; державне управління; інформаційна система; суб'єкти публічного управління; користувачі інформації; об'єктами державно-управлінського впливу.

Keywords: information resource; public administration; information system; subjects of public administration; users of information; objects of the state-administrative influence.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Нещодавно схвалена Верховною Радою України Програма діяльності Уряду передбачає формування декількох національних інформаційних систем (наукова інформаційна система; інформаційно-аналітична система управління соціальною підтримкою населення України; ресурси відкритих даних spending.gov.ua та openbudget.gov.ua; єдина автоматизована інформаційна система Державної митної служби; єдиний реєстр суб'єктів господарювання, які мають вплив на навколишнє середовище; онлайн-платформа дистанційного навчання цифровим навичкам тощо) [1] та підвищення рівня ефективності їх використання. Вирішення цих складних завдань неможливо уявити без наукового обґрунтування та подальшого супроводження відповідних напрямів діяльності органів публічного управління. Поступова інформатизація простору життєдіяльності громадян та процедур надання державою управлінських послуг, так само як і необхідність оцифрування наявних інформаційних ресурсів, передбачає уточнення змісту передбаченого до використання категоріального апарату і конкретизації об'єктів державного управління інформаційними ресурсами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор. Проблематика визначення інформаційних ресурсів на рівні об'єкту державного управління не є принципово новим напрямом в організації наукових пошуків. Разом з тим, питання формування та використання інформаційних ресурсів, особливо в контексті їх позиціонування у площині національної та державної безпеки, все дає частіше стають предметом обговорення як на суто теоретичному рівні так і на рівні практики реалізації суб'єктами публічного управління своїх владних повноважень. Серед публікацій, фокусом наукової уваги яких були обрані ті чи інші питання управління формуванням, використанням та розвитком інформаційних ресурсів слід звернути увагу на ті з них, які були оприлюднені: Ю.П. Битяком та О.Б. Червяковою (досліджено організаційно-правові засади державного управління інформаційними ресурсами); Н.В. Грицяк та Л.В. Литвиною (висвітлено основні засади інформаційної політики щодо формування інформаційного суспільства у контексті євроінтеграційних процесів); С.П. Кудрявцевою та В.В. Колос (в контексті проблематики міжнародної інформації розглянуто питання державного управління в галузі інформаційних ресурсів); Г.В. Муравицькою (обґрунтовано напрями вдосконалення інформаційно-ресурсного забезпечення галузі науки «Державне управління»); Ю.В. Нестеряком (розглянуто особливості формування державної інформаційної політики та управління національними інформаційними ресурсами України); І.М. Олійченком (проведено аналіз змісту та практики використання інформаційних ресурсів для забезпечення прийняття державно-управлінських рішень); О.В. Сосніним (визначено проблеми державного управління системою національних інформаційних ресурсів); Б.В. Станкевичем (розглянуто політико-правові аспекти державного управління інформаційними ресурсами); В.Ю. Степановим (з'ясовано концептуальні засади формування інформаційного простору та проведено аналіз стану державної інформаційної політики); Яременком О.І. (досліджено структурно-функціональні аспекти державного управління інформаційною сферою в Україні) та іншими дослідниками. Окремі аспекти порушеної проблематики були розглянуті нами під час попередніх напрямів наукових пошуків [2; 3; 4]. Не дивлячись на достатній рівень наукової уваги до

проблематики державного управління інформаційними ресурсами окремі її питання все ще залишаються відкритими для подальших наукових пошуків.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується дана стаття. З огляду на постійну зміну обсягів та якості інформаційного ресурсу ми не можемо вести мову про остаточну вирішеність будь-якого з питань відповідної проблематики. Отримані за результатами проведення досліджень проблематики державного управління інформаційними ресурсами узагальнення як правило втрачають свою актуальність ще до їх оприлюднення. Виникає ситуація за якої нові знання (результати наукових пошуків) є актуальними лише на час проведення наукового пошуку. Безумовно, така обмеженість дії статусу актуальності отриманих результатів може бути використана для характеристики більшості з виконаних у межах суспільно-гуманітарного знання наукових досліджень. Мінливість змісту та характеристик інформаційного ресурсу як об'єкту наукової уваги, а також відносно швидка втрата актуальності отриманих за результатами його дослідження знань, не повинні розглядатися на рівні факторів які обумовлюють (знижують) рівень популярності відповідної проблематики серед дослідників. Відмова від досліджень, результати за якими мають занадто обмежений час своєї актуальності, не дозволить, з одного боку, визначити напрями майбутніх трансформацій обраних об'єктів наукової уваги, а з іншого – зрозуміти сучасний стан їх розвитку. Складність дослідження мінливих за своїм змістом та характеристиками об'єктів (саме до таких об'єктів ми власно і відносимо категорію інформаційних ресурсів) полягає не лише у можливості, а й у необхідності проведення повторних досліджень за одним та тим самим фокусом наукової уваги, адже отримані до цього знання втрачають свою актуальність. Отже, будь яке з питань проблематики управління інформаційним ресурсом може бути розглянуто на рівні «не вирішених раніше частин загальної проблеми». Питання ідентифікації об'єктів державно-управлінського впливу на інформаційний ресурс є відкритим для подальшого наукового пошуку не лише в контексті вище наведеного факту, а також з огляду на відсутність достатньої для розуміння змісту відповідної категорії кількості наукових досліджень у межах вітчизняної наукової думки.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). За результатами аналізу наявних у межах вітчизняної наукової думки визначень категорії «інформаційні ресурси» запропонувати авторське тлумачення змісту відповідної дефініції та визначити основні з об'єктів державно-управлінського впливу на інформаційний ресурс.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Складність дослідження проблематики державного управління інформаційними ресурсами полягає у тому числі й у відсутності єдиного підходу до тлумачення змісту відповідної категорії. Так зване офіційне тлумачення змісту категорії «інформаційний ресурс» ми можемо зустріти в тексті Угоди про співпрацю у формуванні інформаційних ресурсів і систем, реалізації міждержавних програм держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав в сфері інформатизації. На думку авторів документу під інформаційними ресурсами слід розуміти документи та масиви документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, фондах, банках даних, інших інформаційних системах) які систематизовані у зручній для користування формі [5]. Наведене визначення, не дивлячись на факт узгодження його змісту з кожною з сторін-підписантів Угоди (формулювання категоріального апарату угод міжнародного рівня вважається найбільш виваженим за своїм змістом, адже на етапі підготовки тексту угоди кожна з сторін повинна дати своє схвалення запропонованому авторами документу тексту), на нашу думку не є досконалим.

По-перше, автори Угоди обмежують «інформаційний ресурс» не лише «документами», що виводить за межі відповідного визначення ту інформацію яка не оформлена у вигляді документу, а ще й документами які «систематизовані у зручній для користування формі». За такої умови інформація яка не оформлена у вигляді документу або таки оформлена але при цьому не є зручною у використанні, не може бути віднесена до інформаційного ресурсу. Безумовно, ми не можемо не погодитись з цим підходом, особливо в контексті акценту уваги законодавцем на дефініції «ресурс», тобто на можливості використання суб'єктом управління якихось запасів (у нашому випадку інформації) у разі необхідності. Цілком очевидно, що суб'єкт публічного управління може використовувати лише ту інформацію яка є офіційною, тобто оформлену у вигляді документу. Разом з тим, на етапі підготовки управлінського рішення, а саме на тому рівні організаційно-аналітичної роботи який пов'язаний із збиранням інформації, її класифікацією та аналізом, суб'єкт публічного управління не може ігнорувати так звану неофіційну інформацію. Наприклад, достатньо розповсюджені останнім часом анонімні повідомлення про мінування місць великого скупчення людей (вокзали, ЗВО, лікарні тощо) не лише приймаються органами влади до уваги, а і стають підґрунтям для прийняття управлінських рішень. Інші випадки прийняття органами публічної влади анонімних звернень громадян регламентуються нормами Закону України «Про запобігання корупції». Разом з тим, слід зрозуміти, що наведені вище випадки є виключенням по відношенню до змісту норми ст. 8 Закону України «Про звернення громадян» про неможливість розгляду тих повідомлень, авторство яких неможливо встановити [6].

Повертаючись до наведеного в Угоді визначення змісту категорії «інформаційний ресурс», а саме тієї його частини яка пов'язана з використанням дефініції «документ», звернемо увагу на характеристики її змісту. Вище було звернуто увагу на той факт, що визначена авторами Угоди парадигма «інформаційний ресурс – документ» є цілком виправданою при формуванні управлінських рішень, але при цьому ми не конкретизували змісту останньої із згаданих дефініцій. Відповідно до норм ДСТУ 1.5.2015 «Правила розроблення, викладання та оформлення національних нормативних документів» та ДСТУ 3966:2009 «Термінологічна робота» під документом розуміється «матеріальний носій, що містить інформацію, основними функціями якого є її

збереження та передавання у часі та просторі» [7, с. 3]. Залишаючи поза увагою аналіз змісту цього визначення, а також з'ясування його принципових відмінностей від тлумачення наведеного у межах ДСТУ 2732 - 94 «Діловодство та архівна справа. Терміни та визначення», зосередимось на характеристиці таких його ознак як матеріальність (матеріальність носія) та функціональність (призначення). Матеріальність носія розкривається через його реальність або так звану фізичність. У самому спрощеному вигляді матеріальність може бути подана через можливість бачити відповідний об'єкт та взяти його у руки. Функціональність документу законодавець визначає через його спрямованість на вирішення питань збереження інформації та передавання її у часі та просторі. Таке обмеження функцій документу є дещо суперечливим, адже призначенням документу не вичерпується вирішення питань збереження (функція фіксації – документ фіксує прийняті управлінські рішення та отримані за їх реалізацією результати) та передачі інформації (інформаційна функція – документ є джерелом інформації). Поза увагою залишаються такі функції документу, як: кумулятивно-синергетична (документ не лише забезпечує накопичення та передачу інформації, а й стає джерелом утворення принципово нової інформації) та культурно-соціальна (документ, з одного боку, є свідченням (пам'яткою) історичних подій та засобом закріплення культурної спадщини, а з іншого – є вираженням певної соціальної потреби). В контексті проблематики публічного управління слід також звернути уваги на організаційно-плануючу (закріплення статусів (структури), повноважень, відповідальності та компетенції суб'єктів та об'єктів управлінської діяльності; визначення вектору розвитку та фіксація часу, місця та змісту перспективних заходів тощо), адміністративно-правову (фіксація нормативно-правових норм та правил взаємодії між основними акторами публічного управління, а також періодичності, межі і рівня контролю; інституалізація системи використання влади та механізмів її реалізації тощо) та науково-освітню (використання зафіксованої у документах інформації на рівні аналітичного забезпечення наукових пошуків; навчання учасників управлінської комунікації тощо) функції документу. Кожна з наведених вище функцій документів (умови ефективної реалізації документом своєї функції), не лише може, а й повинна розглядатись на рівні об'єкту публічного управління інформаційним ресурсом. Нижче ми ще повернемося до змісту цього узагальнення.

По-друге, автори Угоди, у межах тлумачення категоріального змісту дефініції «інформаційний ресурс» обмежуються розглядом тих з документів (масивів документів) які позиціонують в інформаційних системах (бібліотеки, архіви, фонди тощо). Виникає питання про можливість ідентифікації документів які не входять до інформаційних систем, на рівні складової інформаційного ресурсу. Відповідь на це питання може бути надана лише в контексті розуміння дослідником змісту категорії «інформаційної системи». Під інформаційною системою розуміють «організаційно-технічну систему обробки інформації за допомогою технічних і програмних засобів» [8]. Наведене тлумачення обмежує інформаційні системи виключно технічними системами, що дещо звужує його зміст. Більш розгорнуте за своїм змістом визначення інформаційної системи ми можемо зустріти у С.В. Івахненкова. На думку вченого, інформаційна система – це «організований набір елементів, що збирає, обробляє, передає, зберігає та надає дані. Інформаційна система складається із людей, обладнання, процесів, процедур, даних та операцій» [9, с. 15]. Цінність наведеного визначення, на нашу думку, полягає в конкретизації складових відповідної системи. Включення до інформаційної системи «людей» підкреслює її соціальні характеристики (людина, як суб'єкт збору, оброблення та інтерпретації інформації, на відміну від суто організаційно-технічних елементів, має певні особисті інтереси і потреби та діє у межах соціальних та моральних норм). З прийняттям до уваги можливості прояву соціальних характеристик інформаційної системи під час її використання суб'єктом публічного управління, наприклад при формуванні управлінського рішення, виникає ризик порушення алгоритму дій системи. Для порівняння, у межах організаційно-технічної системи порушення алгоритму дій (причинно-наслідкових зв'язків між процесами), якщо це навмисно або випадково не закладено розробником програмного забезпечення, майже неможливо. Отже, «люди» як складовий елемент інформаційної системи, є одночасно, як своєрідним гарантом коректного функціонування інформаційної системи (виконання функцій контролю за функціонуванням системи), так і джерелом ризику для ефективності її функціонування. Думка С.В. Івахненкова на входження «людей» до інформаційної системи може бути підтверджена, безумовно на опосередкованому рівні, нормою п. 4.1.3.7 ДСТУ 2392-94 «Базові поняття. Інформація та документація. Терміни та визначення». На думку авторів документа, інформаційна система – це комунікаційна система, що забезпечує збирання, пошук, оброблення та пересилання інформації [10, с. 9]. Опосередкованість рівня підтвердження обумовлена тим фактом, що «люди», з одного боку, можуть бути розглянуті на рівні одного з елементів «комунікаційної системи», а з іншого – є стороннім до неї суб'єктом. Наприклад, М.К. Іваннікова не передбачає можливість входження «людей» до інформаційної системи та подає її зміст через «сукупність організаційних і технічних засобів для збереження та обробки інформації з метою забезпечення інформаційних потреб користувачів» [11, с. 154]. Не дивлячись на той факт, що переважна більшість розглянутих нами тлумачень інформаційної системи не передбачає можливість ідентифікації «людей» на рівні її складового елементу, ми погоджуємося з думкою С.В. Івахненкова щодо місця та ролі людини в інформаційній системі та будемо її використовувати у цьому дослідженні.

Повертаючись до вище сформульованого питання щодо можливості ідентифікації не включених до інформаційної системи документів на рівні складової інформаційного ресурсу можемо стверджувати про те, що за формальними ознаками відповідні документи не є доступними для користувача відповідної системи, а отже не можуть бути ресурсом. Разом з тим, документ не включений до інформаційної системи є недоступним лише у межах конкретної системи (відсутність документа у конкретній базі даних дійсно унеможливує його

використання, але лише у межах саме цього інформаційного ресурсу) та цілком ймовірно може бути доступним для використання у межах іншої.

По-третє, недосконалість наведеного в Угоді визначення категорії інформаційного ресурсу, особливо в контексті розгляду його змісту через призму проблематики публічного управління, може бути пояснена відсутністю у тлумаченні її змісту посилання на рівень відкритості документів для користувача, як за своїм обсягом (доступність документа до використання у повному або скороченому обсязі) так і за рівнем відкритості наявної у ньому інформації (необмежений доступ або доступ з особливим режимом доступу). Іншими словами, чи можемо ми ідентифікувати скорочені (не повні) за своїм змістом документи або ті документи які містять інформацію з обмеженим доступом на рівні інформаційного ресурсу? Крім того, не зрозуміло є норма у відповідному визначенні щодо систематизації документів у зручній для користувача формі. Наприклад, маємо документи (масив документів) які розміщені в інформаційній системі але не є зручними до використання, а отже чи можемо ми віднести їх до інформаційного ресурсу? З одного боку, за формальними ознаками, таке віднесення не є коректним адже існує певна невідповідність одному з встановлених критеріїв. З іншого боку, суб'єкт публічного управління не може ігнорувати (не брати до уваги) не зручні у використанні (невпорядковані) документи, тим більше категорія зручності не є абсолютною. Потреби користувачів інформаційного ресурсу є достатньо різними, а отже їх задоволення з однаковим рівнем відповідності очікуванням не уявляється можливим.

Вище наведені узагальнення є достатньо умовними за своїм змістом та недостатніми без прийняття до уваги інших з існуючих у межах наукової думки визначень змісту дефініції інформаційного ресурсу. Перш за все слід звернути увагу на ще одне так зване офіційне тлумачення інформаційного ресурсу, а саме те які містяться у нормі ч.1 статті 10 Закону України. На думку авторів закону під інформаційними ресурсами слід розуміти «сукупність довідково-інформаційних фондів з необхідним довідково-пошуковим апаратом і відповідними технічними засобами зберігання, обробки і передачі, що є у володінні, розпорядженні, користуванні державних органів і служб науково-технічної інформації, наукових і науково-технічних бібліотек, комерційних центрів, підприємств, установ і організацій» [12]. Не дивлячись на той факт, що відповідне визначення було надано законодавцем в контексті розгляду національної системи науково-технічної інформації, його зміст, а саме акцент уваги на наявності трьох взаємопов'язаних підсистем (інформаційна підсистема у вигляді «довідково-інформаційних фондів» або інформації у так званому чистому вигляді; технічна підсистема у вигляді пошукового апарату та «технічних засобів зберігання, обробки і передачі»; підсистема суб'єктів-користувачів інформаційним ресурсом у вигляді «державних органів і служб») є вкрай важливим для подальшої ідентифікації нами основних об'єктів державно-управлінського впливу на інформаційний ресурс. Інші визначення інформаційного ресурсу подані в таблиці 1.

Таблиця 1.

Зміст категорії «інформаційні ресурси» в контексті поглядів вітчизняних та зарубіжних вчених

п/н	Автор	Визначення інформаційного ресурсу	Концепт визначення
1	Арістова І.В.	Інформаційні ресурси складаються з таких основних компонентів: 1) безпосередньо самі інформаційні ресурси (бази і банки даних, архіви, системи депозитаріїв державних інформаційних ресурсів тощо); 2) інформаційно-телекомунікаційна інфраструктура (територіально розподілені державні і корпоративні комп'ютерні мережі, телекомунікаційні мережі; інформаційні, комп'ютерні і телекомунікаційні технології тощо); 3) науково-виробничий потенціал в галузях зв'язку (організаційні структури, включаючи кадри, які забезпечують функціонування і розвиток національної інформаційної інфраструктури; ринок інформаційних технологій, засобів зв'язку; система масової інформації; система інформаційного законодавств тощо) [13]	єдність інформації з технічною та організаційною інфраструктурою (у т.ч. кадри) з її обслуговування
2	Бачило І.Л.	масив або окремий документ, інший об'єкт, що візуально сприймається, який акумулює відомості (інформацію), сформовані за визначеною ознакою або критерієм; виокремлена сукупність знань, відомостей або інших форм подання інформації, яка утворюється, набувається, отримується та використовується суб'єктом відповідно до своїх інтересів але з прийняттям до уваги норм законодавства та існуючих традицій [14, с. 162]	формування та використання інформаційного ресурсу здійснюється відповідно до правових норм та традицій
3	Битяк Ю.П.	доступні для використання відомості в усіх сферах життєдіяльності людини, суспільства і держави, які зберігаються на відповідних носіях інформації як документи, бази, банки даних і знань, реєстри, кадастри, архіви, бібліотеки, музейні фонди та інші відомості, що є	відповідним чином оформлені (наявність реквізитів), зафіксовані та

		власністю будь-якого суб'єкта інформаційних відносин, слугують задоволенню інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави, мають необхідні реквізити, що дозволяє ідентифікувати їх. Визначальним критерієм віднесення інформаційних ресурсів до державних є джерела їх походження та фінансування [15, с. 574]	доступні до використання відомості які сприяють задоволенню певних потреб
4	Бобко В.В.	це особливий вид ресурсу, що ґрунтується на ідеях і знаннях, нагромаджених у результаті науково-технічної діяльності людей і поданий у формі, придатній для збирання, реалізації та відтворення [16]	результат науково-технічної діяльності
5	Довгань О.Д.	система чи сукупність засобів задоволення інформаційних потреб людини [17]	засоби задоволення інформаційних потреб
6	Конецька В.П.	у вузькому значенні – це готові до соціального використання матеріалізовані і відчужені від носіїв знання; у широкому значенні – це існуючі в усній та матеріалізованій формі знання які є відокремленими від носіїв і включені в інформаційний обіг [18]	знання в усній та матеріалізованій формі які є доступними до використання
7	Литвин Н.А.	всі документи, пов'язані як із результатами інтелектуальної, творчої та інформаційної діяльності, так із базами даних, всіма видами архівів, бібліотек, музейних фондів, та інші, що містять відомості та знання, зафіксовані на відповідних носіях інформації [19, с. 144]	знання та відомості які оформлені у вигляді документів
8	Савченко З.В.	це будь-яка сутність (електронна чи інша), яка спроможна передавати чи підтримувати (зберігати) інтелектуальну інформацію або знання (наприклад, книга, лист, картина, скульптура, база даних). Інформаційний ресурс – це одиниця інформації, яка є унікально іменованою сукупністю даних, структурованих у вигляді іменованих атрибутів [20]	одиниця інформації; спроможність передавати чи підтримувати інтелектуальну інформацію
9	Сидоренко О.	джерело відповідним чином організованої інформації, ресурс у вигляді запасу, який можна використати в разі потреби, засіб, можливість, якими можна скористатися в разі необхідності. Це доступні для використання відомості в усіх сферах життєдіяльності людини, суспільства і держави, які зберігаються на відповідних носіях як документи, бази даних і знань, реєстри, кадастри та інші відомості, що можуть бути власністю будь-якого суб'єкта інформаційних відносин та бути залученими до обігу [21, с. 173]	організоване за формою джерело (запас) інформації яке є доступним до використання; інформаційний ресурс має власника
10	Сировий О.В.	повний обсяг відомостей, отриманих з навколишнього середовища, створених в процесі певної діяльності, знань, даних, що зафіксовані на матеріальних носіях, систематизовані за певною ознакою чи критерієм та призначені для зберігання і суспільного користування як на виробництві, так і в управлінні. Основні характеристики інформаційного ресурсу: кількісна визначеність; вартість та споживча вартість; невтрачуваність; унікальність; неможливість існування без матеріального носія [22, с. 8]	систематизовані та зафіксовані відомості (знання, данні тощо) які створюються внаслідок діяльності; інформаційний ресурс має вартість

Наведений у таблиці 1 перелік визначень, безумовно, не є вичерпаним та може бути доповненим. Разом з тим, розглянуті нами визначення, в цілому відображують зміст категорії «інформаційний ресурс», а отже доповнення таблиці 1 за рахунок інших тлумачень скоріше за все не вплине на якість результатів аналізу категоріальної сутності відповідної дефініції. Отже, вважаємо за можливе обмежити коло аналізу наведеними вище визначеннями та сформулювати такі основні узагальнення їх змісту.

По-перше, інформаційний ресурс є відкритою системою, зміст та склад якої трансформується не лише під впливом зовнішніх факторів впливу, а і внаслідок зміни конфігурації та взаємопозиціонування елементів (підсистем) в її межах. Слід звернути увагу на той факт, що дослідження змісту системи інформаційного ресурсу, наприклад за одним з обраних у якості фокусу наукової уваги критерієм, майже ні за яких умов не може бути актуальним, адже за час проведення аналізу як характеристики системи так і властивості її елементів набудуть нового, інколи принципово нового змісту. Отже, отримані дослідниками знання щодо інформаційного ресурсу (змісту системи та моделі її розбудови) будуть застарілими (не актуальними) та такими, використання

яких не лише не забезпечить очікуваного суб'єктом публічного управління результату (ефекту), а і сприятиме підвищенню ризиків прийняття помилкових (недоцільних) державно-управлінських рішень.

По-друге, система інформаційного ресурсу складається з таких основних підсистем: 1) інформація у так званому чистому вигляді (результат інтелектуальної діяльності людини (знання, відомості, дані тощо); інформація, яка на час її сприйняття суб'єктом управлінської діяльності не є усвідомленою та зрозумілою (інформація джерелом виникнення якої є природа, всесвіт, ноосфера тощо); інформація, природою виникнення якої є дія так званого синергетичного ефекту, тобто поєднання інформації у межах одного ресурсу стає джерелом для виникнення нової інформації); 2) безпосередні носії та ретранслятори інформації (традиційні та інноваційні засоби накопичення та зберігання інформації: пам'ятки історії природного та штучного походження; папір, технічні та електронні носії; біологічні системи (мозок живих істот); бібліотеки, архіви, бази даних тощо; ЗМІ; суб'єкти публічного управління та представники громадських організацій; представники соціуму (людина та групи людей) тощо); 3) середовище формування, обігу та накопичення інформації (нормативно-правове, соціально-економічне, суспільно-політичне, природно-кліматичне та культурно-духовне середовище; мережеве та телекомунікаційне середовище, а також ринок обігу інформації); 4) технології формування, використання та розвитку інформаційного ресурсу (інформаційно-комунікаційні (технології які передбачають використання електронних засобів та програмного забезпечення до них з метою забезпечення доступу до джерел інформації), інформаційно-технічні (забезпечення доступу до інформації та її продукування), інформаційно-психологічні (технології впливу інформації на психіку її споживачів інформації) та телекомунікаційні (телефонні лінії та бездротові з'єднання) технології тощо); 5) організаційно-кадрова підсистема (адміністративно-організаційна структура суб'єктів продукування, накопичення, використання та розповсюдження інформації, а також безпосередньо працівники організації) тощо.

По-третє, до основних характеристик інформаційного ресурсу слід віднести: невичерпаність (використання інформаційного ресурсу не призводить до зменшення його обсягів але за певних умов якість (корисність) інформаційного ресурсу може знижуватись або збільшуватись в залежності від зміни кількості його користувачів); інформаційний ресурс зазвичай має власника який надає право доступу до нього, а також встановлює режим його використання; діалектична єдність інформації її носія та засобів для її зчитування (інформація у межах інформаційного ресурсу, як правило, розміщується на матеріальному носії та зчитується користувачем за допомогою технічних засобів або внаслідок використання людиною своїх природних властивостей (наприклад зір, слух, тактильний контакт тощо) та набутих здібностей (можливість впорядковувати, аналізувати, порівнювати тощо); наявність інфраструктури для формування, зберігання, обслуговування, розповсюдження та розвитку; висока динаміка зміни властивостей інформаційного ресурсу (зміна рівня актуальності та корисності для споживача; швидкість накопичення та розповсюдження інформації); динаміка розвитку інформаційного ресурсу залежить від рівня його здатності задовольняти попит споживачів інформації (умовою існування інформаційного ресурсу є його здатність бути корисним для споживача; наявність споживчої цінності та кінцевої вартості інформації); наявність джерел формування та місця знаходження інформаційного ресурсу та каналів розповсюдження інформації; впорядкованість включеної до інформаційного ресурсу інформації та доступність до її використання тощо.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Приймаючи до уваги вище наведене можемо сформулювати такі основні висновки.

1. Під інформаційним ресурсом слід розуміти системну єдність впорядкованої у межах певного носія (сховища, місця розташування тощо) інформації (знань) з середовищем її формування, накопичення та розвитку, а також засобами та технологіями її зберігання, використання та передачі. До системи інформаційного ресурсу також входять організаційні структури з його обслуговування (персонал) та механізми захисту інформації від некоректного доступу до неї. Інформаційний ресурс як правило належить конкретному суб'єкту, має свою цінність для користувачів (споживчу вартість) та не є вичерпаним за своїм обсягом. Динаміка розвитку інформаційного ресурсу залежить від його здатності задовольняти мінливі потреби користувачів.

2. Основними об'єктами державно-управлінського впливу на інформаційний ресурс є: режим (порядок) формування, використання та накопичення інформації у межах певного ресурсу; норми та правила формування інформаційного ресурсу та надання доступу до нього; інформаційно-телекомунікаційна інфраструктура (інформаційні мережі локального, регіонального, державного та глобального рівнів; джерела виникнення інформації та канали її розповсюдження; засоби зберігання та розповсюдження інформації; організаційні структури з обслуговування відповідної інфраструктури та їх персонал тощо); технології формування, зберігання, адміністрування та захисту інформації; фізичне місце розміщення інформаційного ресурсу (бібліотеки, сховища, депозитарії тощо), а також безпосередньо самі носії інформації; середовище формування, зберігання та поширення інформації тощо.

Вище сформульовані висновки, так само як і наведені у межах статті узагальнення не є вичерпують порушеної у межах цієї публікації проблематики, а лише сприяють формуванню підґрунтя для подальшого вдосконалення змісту та практики використання механізмів державного управління формуванням та використанням інформаційних ресурсів. Найбільш перспективним напрямом в організації подальших розвідок за відповідним напрямом наукових досліджень, на нашу думку є ті з них, предметом наукової уваги яких є визначення місця та ролі інформаційних ресурсів у забезпеченні прийняття управлінських рішень, а також

оцінювання перспектив використання потенціалів електронних інформаційних ресурсів у системі електронного урядування.

Список літератури.

1. Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України / Постанова Верховної Ради України № 188-IX від 04.10.2019 // Офіційний вісник України. – 2019. - №82. – С.35.
2. Онлайн опитування студентів у системі забезпечення якості вищої освіти [електронний ресурс] / В.М. Мороз, В.П. Садковий, В.М. Бабаєв, С.А. Мороз // Інформаційні технології та засоби навчання. – 2018. – №6. – Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2415>
3. Мороз С. А. Підвищення якості трудового потенціалу вітчизняних ВНЗ в контексті змісту механізмів міжнародної співпраці / С. А. Мороз, В. М. Мороз // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. праць НТУ «ХП». – 2015. – Вип. 43 (47). – С. 100–112.
4. Мороз В.М. Державне управління розвитком трудового потенціалу України: дис. доктора наук з держ. упр.: 25.00.02 (механізми державного управління) Мороз Володимир Михайлович. – Запоріжжя, 2013. – 519 с.
5. Угода про співробітництво у формуванні інформаційних ресурсів і систем, реалізації міждержавних програм держав - учасниць Співдружності Незалежних Держав у галузі інформатизації [електронний ресурс] / Законодавство України // Верховна Рада України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_842/ed20010607/find?text=%C8%ED%F4%EE%F0%EC%E0%F6%E8%EE%ED%ED%FB%E5%F0%E5%F1%F3%F0%F1%FB
6. Про звернення громадян / Закон України № 393/96-ВР від 02.10.1996 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №47. – Ст. 256.
7. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять / (розроб.: Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства Державної архівної служби України; Технічний комітет стандартизації «Інформація і документація»). – Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2017. – 57 с.
8. Порядок взаємодії органів виконавчої влади з питань захисту державних інформаційних ресурсів в інформаційних та телекомунікаційних системах / Постанова Кабінету Міністрів України № 1772 від 16.11.2002 р. // Офіційний вісник України. – 2002. – №47. – С. 182.
9. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку: історія, теорія, перспективи. Наукове видання / С.В. Івахненко. – Житомир: АСА, 2001. – 416 с.
10. Базові поняття. Інформація та документація. Терміни та визначення: ДСТУ 2392-94 / (упорядкув. Держстандарт України). - Київ: Держстандарт України, 1994 . – 54 с.
11. Іваннікова М.К. Шляхи введення у науковий обіг інформаційних ресурсів відділу бібліотечних зібрань та історичних колекцій національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського / М.К. Іваннікова // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. – 2009. – Вип. 24. – С. 154–164.
12. Про науково-технічну інформацію / Закон України № 3322-ХІІ від 25.06.1993 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – №33. – Ст. 345.
13. Арістова І.В. Державна інформаційна політика та її реалізація в діяльності органів внутрішніх справ України: організаційно-правові засади: дис. ... докт. юрид наук: 11.00.07 / Арістова Ірина Василівна. - Харків, 2002. - 408 с.
14. Бачило И.Л. Информационное право : учебник / И.Л. Бачило. – М.: Издательство Юрайт, 2011. – 522 с.
15. Адміністративне право : підручник / (Битяк Ю.П., Гаращук В.М., Богущкий В.В. та ін.); за аг. ред. Ю.П. Битяка. – Харків: Право, 2010. – 624 с.
16. Бобко В.В. Закономірності розвитку інформаційного ринку в сучасних умовах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економіч. наук: спец. 08.00.01. "Економічна теорія та історія економічної думки" / В.В. Бобко. - Київ, 2007. – 20 с.
17. Довгань О.Д. Інформаційні ресурси: національні та державні, зміст, поняття / О.Д. Довгань // Інформація і право. – 2015. - №3. – С. 85–91.
18. Конечкая В.П. Социология коммуникации: учебник / В.П. Конечкая. – М. : Междунар. ун-т бизнеса и управления, 1997. – 304 с.
19. Литвин Н. А. Деякі особливості застосування інформаційних ресурсів органами державної фіскальної служби України / Н.А. Литвин // Порівняльно-аналітичне право. – 2016. – № 2. – С. 144–146.
20. Савченко З.В. Структура електронних інформаційних ресурсів як складова електронних бібліотек [електронний ресурс] / З.В. Савченко // Звіт. наук. конф. ІТЗН НАПН України : матеріали наук. конф. (Київ, 25 бер. 2010 р.). – К. : ІТЗН НАПН України, 2010. – С. 156-158. – Режим доступу : <http://www.ime.edu-ua.net/cont/tezy.pdf>
21. Сидоренко О. Інформаційні ресурси як об'єкт інформаційних правовідносин / О. Сидоренко // Підприємництво, господарство і право. – 2018. – №4. – С. 173–182.
22. Сировий О.В. Організаційно-правові засади управління інформаційними ресурсами органів внутрішніх справ України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юридич. наук: спец. 12.00.07. "Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право " / О.В. Сировий. – Харків 2006. – 21 с.

References.

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2019), Resolution “About the Program for the Duration of the Cabinet of Ministers of Ukraine”, *Official Journal of Ukraine*, vol. 82, pp. 35.
3. Moroz, V.M. Sadkovyi, V.P. Babaiev, V.M. and Moroz, S.A. (2018), “Onlain opytuvannia studentiv u systemi zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity”, *Information technology and teaching aids*, [Online], vol 6, available at: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2415> (Accessed 15 November 2019).
3. Moroz, S.A. and Moroz, V.M (2015), “Improving the quality of labor potential of domestic higher educational institutions in the context of the content of mechanisms of international cooperation”, *Problems and prospects of formation of the national humanitarian and technical elite: Sob. sciences works of NTU "KhPI"*, vol. 43 (47), pp. 100–112.
4. Moroz, V.M. (2013), “Public administration of labor potential development in Ukraine”, Abstract of Ph.D. dissertation, Public Administration, Zaporizhzhia, Ukrainian.
5. Verkhovna Rada of Ukraine (1999), “The plea for information on the form of information resources and systems, the realization of the middle programs of the powers - the participation of the Independent Powers at the galaxy of information” [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_842/ed20010607/find?text=%C8%ED%F4%EE%F0%EC%E0%F6%E8%EE%ED%ED%FB%E5+%F0%E5%F1%F3%F0%F1%FB (Accessed 15 November 2019).
6. Verkhovna Rada of Ukraine (1996), The Law of Ukraine “On Citizens' Appeal”, Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine, vol. 47.
7. Ukrainian Scientific Research Institute of Archival Affairs and Documentation of the State Archival Service of Ukraine; Technical Committee for Standardization “Information and Documentation” (2017), Dilovodstvo j arkhivna sprava. Terminy ta vyznachennia poniat' [Registry and archives. Terms and definitions], State Enterprise “UkrNDNTS”, Kyiv, Ukraine.
8. Cabinet of Ministers of Ukraine (2002), “Order of interaction of executive authorities on protection of state information resources in information and telecommunication systems”, *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, vol. 47, p. 182
9. Ivakhnenkov, S.V. (2001), *Informatsiini tekhnologii v orhanizatsii bukhhalterskoho obliku: istoriia, teoriia, perspektyvy. Naukove vydannia* [Information technology in the accounting organization: history, theory, perspectives. Naukove Vidannya], ASA, Zhytomyr, Ukraine.
10. The State Standard of Ukraine (1994), Bazovi poniattia. Informatsiia ta dokumentatsiia. Terminy ta vyznachennia: DSTU 2392-94 [Basic concepts. Information and documentation. Terms and definitions: DSTU 2392-94], State Standard of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
11. Ivannikova, M.K. (2009), “The prizes are introduced at the science of information resources in the history of the history and history of the Ukrainian V.I. Vernadsky”, *Science and practice of the National Library of Ukraine imeni V.I. Vernadsky*, vol. 24, pp. 154–164.
12. Verkhovna Rada of Ukraine (1993), The Law of Ukraine “On Scientific and Technical Information”, Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine, vol. 33, Art. 345.
13. Aristova, I.V. (2002), “State Information Policy and its Implementation in the Activity of Internal Affairs Bodies of Ukraine: Organizational and Legal Basis”, Abstract of Ph.D. dissertation, Law, Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine.
14. Bachylo, Y.L. (2011), *Ynformatsyonnoe pravo : uchebnyk* [Information law: textbook], Yzdatelstvo Yurait, Moscow, Russia.
15. Bytiak, Yu.P. Harashchuk, V.M. and Bohutskyi V.V. (2010), *Administratyvne pravo* [Administrative law], Pravo, Kharkiv, Ukraine.
16. Bobko, V.V. (2007), “Regularity of information market development in modern conditions” Ph.D. Thesis, Global economy, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine.
17. Dovgan, O.D. (2015), “Information resources: national and state powers, serpent, understanding”, *Information and Law*, vol. 3, pp. 85–91.
18. Konetskaia, V.P. (1997), *Sotsyolohyia kommunykatsyy: uchebnyk* [Sociology of Communication: Textbook], Mezhdunar. un-t byznesa y upravleniya, Moscow, Russia.
19. Litvin, N.A. (2016), “Acts of specialty of information resources in the bodies of the sovereign fiscal service of Ukraine”, *Portal-Analitic Law*, vol. 2, pp. 144–146.
20. Savchenko, ZV (2010), “Structure of electronic information resources as a component of electronic libraries”, [Online], available at: <http://www.ime.edu-ua.net/cont/tezy.pdf> (Accessed 15 November 2019).
21. Sidorenko, O. (2018), “Information resources as an object of information legal rights”, *Legal advice, statehood and law*, vol. 4, pp. 173–182.
22. Syrovy, O.V. (2006), “Organizational and legal bases of management of information resources of law-enforcement bodies of Ukraine”, Ph.D. Thesis, Law, Kharkiv National University Domestic Affairs, Kharkiv, Ukraine.